



Souhrnná teritoriální informace:

Bhútán



Zastupitelský úřad 25. 5. 2021 14:28

Bhútán je konstituční monarchií. Vláda je jmenována králem a řídí ji její předseda. Největší skupinu obyvatelstva jsou Bhútové (50 %) a etničtí Nepálci (35 %). Převládajícím náboženstvím je tibetský buddhismus. Bhútán je jednou z nejmenších ekonomik. BT ekonomika je v mnoha ohledech nesoběstačná, závislá ve velké míře na Indii, rozvojové pomoci a půjčkách. K tomu byla v roce 2020 výrazně ovlivněna pandemií koronaviru. Vláda byla nucena přepracovat 12. pětiletý plán včetně posunů v jeho prioritách. Podle vlády však hospodářské problémy vyvolané COVID-19 neovlivní plány země na graduaci z kategorie nejméně rozvinutých zemí v roce 2023. Bhútán se kvalifikoval ke graduaci v roce 2021. Jeho žádost o prodloužení do roku 2023 byla schválena VS OSN dne 13. prosince 2018. Navrhovaným cílem plánu je „Společnost s vysokým příjmem HND do roku 2030“, kdy HND na obyvatele má dosáhnout výše 12 375 USD. Zpráva o hospodářském plánu 21. století předkládá cíl dosáhnout do roku 2030 stavu národa s vysokými příjmy. To bude definováno hrubým národním příjmem na obyvatele vyšším než 12 000 USD. Podle návrhu by k dosažení statusu národa s vysokými příjmy mohli roční investiční požadavek v příštích deseti letech dosáhnout až 1 500 miliard Nu. Čtyři faktory, jako jsou energie, technologie, zdraví a kapitál, poskytnou platformu pro rozvoj hospodářských aktivit. Pět identifikovaných hnacích sil, kterými jsou stavebnictví, výroba, zemědělství, domácí průmysl a mikroprůmysl a cestovní ruch, má potenciál zrychlit ekonomický růst. Cíl dosáhnout do roku 2030 stavu národa s vysokými příjmy znamená pravděpodobně zvýšení výše HDP ze současných přibližně 300 miliard Nu na 700 až 800 miliard Nu ročně. I přes veškeré úsilí zůstává Bhútán vysoce zranitelný vůči dopadům klimatických změn. Čelí rostoucím hrozbám extrémních klimatických jevů, jako jsou přívalové povodně, výbuchy ledovcových jezer, vichřice, lesní požáry a sesuvy půdy.

Základní údaje	
Hlavní město	Thimphú
Počet obyvatel	838 000
Jazyk	dzongkha
Náboženství	tibetský buddhismus
Státní zřízení	konstituční monarchie
Hlava státu	král Džigme Khesar Namgyel Wangčhung
Hlava vlády	Lotay Tshering
Název měny	ngultrum (BTN)
Cestování	
Časový posun	+5 hod. (v létě +4 hod.)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Milan Hovorka
Ekonomický úsek	Jakub Jaroš
Konzulární úsek	Nicole Machová
CzechTrade	Luboš Ulč, Ivan Kameník
Czechinvest	
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	2,9
Hospodářský růst (%)	4,0
Inflace (%)	4,7
Nezaměstnanost (%)	14,2



Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty



1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu: Bhútánské království (Kingdom of Bhutan, Druk Gyalkhap) Král: Džigme Khesar Namgyel Wangčhung (na trůnu od 14.12.2006) Složení vlády:

Vláda jmenovaná králem a řízená jejím předsedou má celkem 10 ministrů. Aktuální složení vlády je následující:

- předseda vlády: Lotay Tshering
- ministr zahraničních věcí: Dr. Tandi Dorji
- ministr vnitra a kulturních záležitostí: Dasho Sherub Gyeltshen
- ministr zemědělství a lesů: Yeshey Penjor
- ministr hospodářství: Loknath Sharma
- ministr informací a komunikací: Karma Donnen Wangdi
- ministr školství: Jai Bir Rai -
- ministryně zdravotnictví: Dechen Wangmo
- ministr financí: Namgay Tshering
- ministr osídlování: Dorji Tshering
- ministr práce: Ugyen Dorji

Politické tendence: :

Rok 2020 byl druhým rokem funkčního období nové vlády, jež přišla s programem posílení systémů vládnutí, zahájení reform, budování ekonomiky, pozdvižení nižších částí společnosti, ochrany zdraví a zvýšení vzdělanosti a zejména pak řešení problému nezaměstnanosti. Pandemie COVID-19 však donutila vládu pozastavit řadu plánů a změnit priority jejich činností. To se projevilo i v politickém vývoji země, v němž byla vláda nucena se zabývat především bojem s koronavirem. Zvládnutí pandemie bylo podřízeno vše, a to i za cenu velkých sociálních, ekonomických a jakýchkoli jiných dopadů do společnosti. Ochrana zdraví a života lidí se stala nejvyšší prioritou, jež nemohla být a nebyla kompromitována žádnými jinými cíli. Z vnitropolitických událostí byly nejdůležitější doplňovací volby do Národního shromáždění, které se uskutečnily v srpnu 2020. Proběhly také volby do dvou místních samospráv. V červenci 2020 rezignoval na funkci opozičního vůdce Pema Gyamtsho. Novým vůdcem opozice byl zvolen poslanec Dorji Wangdi, který také řídí opoziční stranu Druk Phuensum Tshogpa (DPT).

1.2 Zahraniční politika země

Jako v minulých letech a desetiletích Bhútán zachoval status quo ve své zahraničně politické orientaci, v níž dominující místo zaujímá Indie. Jakkoli koronavirová pandemie neumožnila více fyzických kontaktů, obě země si daly záležet, aby vysílaly dostatek signálů o vzájemné angažovanosti, a to v politické, bezpečnostní a také ekonomické oblasti. Bhútán zachoval také status quo v relaci s Čínou. Obě země zůstávají bez diplomatických vztahů a také významných ekonomických interakcí. Bhútán se nepodílí na iniciativě Jeden pás, jedna stezka. Zároveň zachovává zdrženlivost v signálech, jež by mohly Čínu iritovat. Ve chvíli, kdy se objevily zprávy spekulující na základě satelitních snímků o



stavební aktivitě na bhútánské straně sporného území, Bhútán tyto spekulace důrazně odmítl. Představitelé vlády se stejně jako v minulosti zúčastnili jednání konaných při příležitosti zasedání Valného shromáždění OSN, jako bylo zasedání ministrů nejméně rozvinutých zemí či neformální zasedání rady ministrů SAARC. Ke změně došlo v oblasti formálních diplomatických vztahů. Vláda v roce 2020 splnila slib postupného rozšiřování diplomatických styků a rozšiřování své diplomatické sítě. V listopadu 2020 Bhútán navázal diplomatické styky s Německem a v prosinci s Izraelem. Nyní má navázány diplomatické styky s 53 zeměmi a Evropskou unií. V roce 2021 má být otevřeno velvyslanectví v australské Canbeře. Změnil se také přístup k instrumentu honorárních konzulátů. Bhútán se účastní mírových misí OSN. V roce 2020 dokončilo svůj úkol 191 příslušníků bhútánských mírových sil a 32 dalších je v současné době nasazeno v různých misích OSN.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel a hustota zalidnění: V Bhútánu žije cca 770 000 obyvatel, hustota osídlení činí 21 ob./km². Průměrný roční přírůstek činil 0,99 % (odhad 2021).

Demografické složení: Bhútové – 50 %, etničtí Nepálci – 35 % (Lhotšampové), domorodé a migrující kmeny – 15 %.

Úřední jazyk: Oficiálním jazykem je Dzongkha, dalšími nejpoužívanějšími jazyky jsou Sharchhopka a Lhotshamkha.

Vyznání: Tibetský buddhismus: 75,3 %, hinduismus: 22,1 %, islám a další 2,6 % (odhad 2005).



2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

1. odstavec: Výhled a stav HDP, zadluženost, fiskální stabilita, šoky, případné přehřátí ekonomiky, kapitál, regionální srovnání, inflace a nezaměstnanost.

Bhútán je jednou z nejmenších ekonomik. BT ekonomika je v mnoha ohledech nesoběstačná, závislá ve velké míře na Indii, rozvojové pomoci a půjčkách. K tomu byla v roce 2020 výrazně ovlivněna pandemií koronaviru. V uplynulém fiskálním roce poklesl HDP o 6,7 %. Ekonomický spád se přenášel primárně prostřednictvím odvětví cestovního ruchu a s ním spojených odvětví a rozšířil se dále především do stavebnictví. Vážně narušen byl také obchod kvůli utlumení domácí poptávky (dle odhadů o 24 %). HDP na obyvatele překročil 3 000 USD, inflace překročila 7 %. Míra nezaměstnanosti podle odhadů vzrostla na cca 14 %. Remitence se v roce 2020 zvýšily meziročně téměř čtyřikrát a dosáhly rekordu více než 8 miliard Nu. Prudký nárůst lze připsat rostoucímu počtu navrátilců ze zahraničí v důsledku vypuknutí COVID-19, kteří poukázali své úspory zpět do Bhútánu. Devizové rezervy se odhadují na 1,2 miliardy USD. Fiskální deficit překročil 15 miliard Nu. Obchodní deficit se v loňském roce meziročně snížil o 38 % na 17,58 mld. Nu. Dovoz se snížil na 30,84 mld. Nu. z loňských 32 mld. Nu. Vývoz zboží vzrostl o 12 % na 47 mld. Nu, dovoz klesl o 64 mld. Nu. Mezi hlavní dovozní partnery patří Indie, Singapur, Německo, Thajsko, Japonsko, V. Británie, Spojené arabské emiráty, Malajsie, Hongkong, Dánsko, Vietnam, Nizozemsko, Jižní Afrika a Spojené státy americké. Mezi hlavní exportní destinace patří Vietnam, Itálie, Nepál, Turecko, V. Británie, Spojené státy americké, Nizozemsko, Belgie, Hongkong, Thajsko a Tchajwan. Vláda je optimistická v tom, že po dokončení očkování dojde k výraznému oživení ekonomiky. Ministerstvo financí předpokládá růst HDP v příštím fiskálním roce o 3,3 %. Vláda vkládá naději do zemědělství a průmyslových (stavebních a výrobních) odvětví. ADB projektuje růst HDP o 3,7 %.

Tabulka z MOP + navíc platební bilance, zadluženost/HDP.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	3,1	5,5	-1,1	4,0	4,5
HDP/obyv. (USD/PPP)	11 354,6	12 231,1	12 230,0	12 750,0	13 450,0
Inflace (%)	2,7	2,7	5,6	4,7	5,0
Nezaměstnanost (%)	2,3	2,3	3,7	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	0,6	0,7	0,6	0,8	0,8
Import zboží (mld. USD)	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	6/7	6/7	6/7	6/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet



Veřejný dluh plánovaný na fiskální rok 2020–21 je 126,5 % HDP, což je nárůst o 8,4 %. Veřejný dluh v tomto fiskálním roce se odhaduje na 121 %. Zvýšení je způsobeno zejména výpůjčkami z domácího trhu prostřednictvím vydávání státních pokladničních poukázek a státních dluhopisů a splácením půjček na vodní elektrárnu Kholongchu. Jedním z důvodů zvyšujícího se dluhu je fiskální deficit. Odhaduje se, že domácí příjmy v roce 2020 poklesnou o 14 %. 12. plán stanovil cíl udržovat průměrný fiskální deficit pod 3 % HDP a financovat nejméně 80 % výdajů plánu prostřednictvím domácích příjmů. Dosažení tohoto cíle vypadá stále nejistěji s ohledem na zvýšené požadavky na výdaje spojené se s COVID-19. Očekává se, že klesající výnosy v důsledku pandemie COVID-19 rozšíří fiskální mezeru ve fiskálním roce 2020-21 na zhruba 8,4 % HDP. Většina tohoto dluhu je však přímo spojena s projekty výstavby vodní elektrárny, kde je úvěr zajištěn proti dlouhodobým dohodám o nákupu elektřiny. Je tedy nepravděpodobné, že by zahraniční dluh vedl k dluhové krizi. Očekává se ale, že oslabení ngultra vůči americkému dolaru také zhorší situaci veřejného dluhu. V roce 2020 došlo k oslabení místní měny o 5,19 % vůči USD. Parlament loni ratifikoval rámcovou dohodu s EIB, která Bhútánu umožní půjčit si od banky. Podle zprávy o dluhu z roku 2021 zveřejněné Světovou bankou dluží Bhútán 74 % svého vnějšího veřejného dluhu dvoustranným věřitelům. Parlament v červnu 2020 schválil návrh zákona o rozpočtových prostředcích na fiskální rok 2020-21 ve výši téměř 74 mld. Nu s běžným rozpočtem 32,9 mld. Nu a kapitálovým rozpočtem 41 mld. Nu. Kabinet schválil v únoru 2021 celkové výdaje na fiskální rok 2021-22 ve výši 73 588 miliard Nu.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-7,2
Veřejný dluh (% HDP)	123,7
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,4
Daně	
PO	N/A
FO	N/A
DPH	N/A

2.3 Bankovní systém

Jako centrální banka Bhútánu a ústřední regulační úřad funguje Royal Monetary Authority (RMA). Bhútán má de facto měnovou unii s Indií, což limituje roli RMA. RMA vydává bankovky, reguluje monetární politiku, koordinuje aktivity finančních institucí. Správu finanční pomoci venkovským oblastem převzala v r. 1988 Bhutan Development Finance Corporation, kterou částečně financuje Asijská rozvojová banka (ADB). Od 1.8.2010 RMA pověřila směnnými službami komerční banky. Největší komerční bankou v Bhútánu je Bank of Bhutan (BB), která byla částečně privatizována, částečně ji vlastní State Bank of India. Od r. 1982 je BB hlavním poskytovatelem půjček pro RMA na vládní programy. BB má po celém Bhútánu 26 poboček. Bankomaty lze nalézt především v hlavním městě Thimpú, v Paro a Phuntsholingu, využívají je však zatím vesměs pouze cizinci. V Bhútánu pomalu vznikají také nebankovní finanční instituce jako součást ekonomického modernizačního procesu. Pojišťovací služby zajišťuje Royal Insurance Corporation of Bhutan (RICB).

2.4 Daňový systém

Do r. 1960 byly v Bhútánu vybírány pouze daně z půdy, které byly nahrazeny daní z půdy, majetku, z obchodního příjmu a spotřebními daněmi. Nejvýznamnější daňové reformy proběhly v letech 1989 a 1992. V roce 2016 byl schválen zákon o daních a poplatcích. Každý podnikatelský subjekt nebo firma se musí zaregistrovat u některé z 8 poboček Regional Revenue & Customs Office (RRCO), která vydá obchodní licenci nebo povolení k podnikání. Současně s registrací vydává RRCO každému subjektu číslo daňového poplatníka (Taxpayer Number, TPN), které se udává jako reference při vyúčtování daní. Daně se platí k 31.3. daného roku, formulář podávají podnikatelské subjekty na RRCO. Daňovou politiku spravuje Ministerstvo financí, viz <http://www.mof.gov.bt/>. V roce 2020 došlo k některým zásadním daňovým reformám. Schválen byl zákon o daních ze zboží a služeb (GST). Zavedení GST je naplánováno na 1. července 2021. GST zahrne stávajících 11 různých struktur daňové sazby do jediné standardní sazby 7 %. Očekává se, že úplná implementace GST bude generovat dodatečné výnosy ve výši 3 miliard Nu ročně. Schválena byla také novela zákona o dani z příjmů a novela zákona o dani z nemovitosti.



3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Obchodní výměna mezi EU a Bhútánem je mizivá.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	8,7	31,3	82,6	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	26,3	10,0	5,7	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	17,6	-21,2	-76,9	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Bhútánem je minimální, bilance i komoditní struktura velice kolísavá a je pouze nárazová

Obchodní výměna s ČR (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	0,0	0,0	0,0	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	0,0	N/A	0,0	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	0,0	0,0	0,0	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

S ohledem na zvýšení regionálního obchodu Bhútán v prosinci 2020 podepsal s Bangladéšem první preferenční obchodní dohodu. V souladu s dohodou má celkově 100 bangladéšských produktů bezcelní přístup na bhútánský trh a 34 bhútánských položek má bezcelní přístup do Bangladéše.

Smlouvy s ČR:

ČR nemá s Bhútánem uzavřeny žádné smlouvy.

3.3 Rozvojová spolupráce



Největším poskytovatelem rozvojové pomoci je Indie. Japonsko je dalším významným partnerem Bhútánu a také druhým největším poskytovatelem rozvojové pomoci s realizací celé řady infrastrukturních projektů. OSN přispěla Bhútánu v roce 2020 částkou téměř 32 mil. USD. Jedná se o dosud největší podporu. Příspěvek podpořil vládu v dlouhodobých rozvojových plánech a v reakci na pandemii COVID-19. Více než 10 milionů USD z celkového příspěvku bylo přiděleno na programy reakce na COVID-19. Kromě toho OSN podpořila vládu také v politických záležitostech, včetně rozvoje národní politiky zaměřené na mládež a děti. OSN uzavřela partnerství s vládou a společně zahájila program Fondu udržitelného rozvoje nazvaného „Budování bhútánského integrovaného národního finančního rámce pro cíle udržitelného rozvoje a hrubé národní štěstí“. Program si klade za cíl transformačně přispět ke způsobu, jakým Bhútán financuje svůj rozvoj, zejména k podpoře cílů Bhútánu v oblasti dlouhodobé finanční udržitelnosti, sociálních výdajů ve prospěch obyvatel a zelených financí na ochranu životního prostředí a reakci na změnu klimatu. V rámci programového dokumentu rozvojové spolupráce EU-Bhútán pokrývající období 2010-2020 (tzv. Multiannual Indicative Programme (MIP)) poskytla EU v tomto období rozvojovou pomoc ve výši 42 mil. EUR. Rozvojová pomoc je poskytována přímo vládě Bhútánu. Pomoc EU je soustředěna do oblasti udržitelných přírodních zdrojů, řízení krizových situací v případech přírodních neštěstí, posílení obchodu a podpory správného vládnutí. Pomoc EU permanentně roste. Vzhledem k izolovanosti země a obtížnosti získání vstupu v zemi nepůsobí žádné české nevládní organizace. V Bhútánu nejsou realizovány žádné malé lokální projekty. Problémem jsou především Bhútánem nastavené podmínky financování rozvojových projektů, kdy bhútánské instituce požadují převedení celé finanční částky na projekt před jeho započítím, což pomoc ze strany ČR v podstatě znemožňuje.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Bhútán není do MOP zahrnut.



4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Ačkoliv se obchodní etika stále více blíží standardům platným v Evropě, mohou se čeští podnikatelé setkat s řadou zvláštností, které vyplývají z odlišných kulturně-sociálních podmínek a obchodních zvyklostí.

4.2 Oslovení

Tituly jsou velmi důležité a je nejlepší oslovit partnery přímo pomocí jejich profesního titulu nebo pana, paní nebo slečny, následovaného příjmením. Pro zahájení komunikace je běžné potřesení rukou. Osobní komunikace je vždy efektivnější než metody dálkové komunikace.

4.3 Obchodní schůzka

Bhútán patří mezi nejméně rozvinuté země světa, mnoho rozvojových programů a projektů se rozbíhá velmi ztěžka zejména vzhledem k uzavřenosti země pro cizince a obtížím při navázání přímých obchodních kontaktů. Osobní schůzky jsou zejména v první fázi bilaterálních jednání prakticky vyloučené. Jednat lze bez problémů v angličtině, kterou podnikatelské kruhy ovládají. Při osobních jednáních lze očekávat serióznost, Bhútánci jsou obecně velmi nekonfliktní v souladu s filozofií „hrubého národního štěstí“. Stejně jako v jiných asijských zemích, je v Bhútánu při obchodních stycích důležitý cit pro hierarchii a úcta ke starším. Bhútánci považují odpověď „ne“ za nezdvořilou a vždy se snaží odpovědět pozitivně či neodpovědět vůbec, aby si zachovali tvář. Často se proto používá podmiňovací čas a příslovce „možná, snad“. Jasně a sebevědomě konstatování názoru, které nenechává žádný prostor pro výklad nebo jiný názor druhého, nedělá v Bhútánu dobrý dojem.

4.4 Komunikace

Komunikaci lze uskutečnit bez problémů prostřednictvím telefonů či mailů. Bhútánští obchodníci většinou ovládají angličtinu, tlumočník není nutný.

4.5 Doporučení

Před uzavřením obchodu by české firmy měly prověřit registraci a bonitu svých obchodních partnerů. Doporučujeme využít k jejich prověření The Austrian Development Agency (ADA), případně honorárního konzula Bhútánu v ČR Jaroslava Hubáčka (kontakt v kapitole 5.1.1)



4.6 Státní svátky

- 2 leden - Zimní slunovrat (Nyilo)
- 14. leden - Traditional Day of Offerings
- 12. únor – Dangpa Losar (lunární nový rok)
- 13. únor – Losar Holiday 21. únor – výročí narození krále
- 22. únor – výročí narození krále
- 23. únor – výročí narození krále
- 22. duben - Zhabdrung Kuchhoe
- 2. květen - Výročí narození 3. krále
- 26. květen - Lord Buddha's Parinirvana
- 20. červen - Výročí narození Guru Rinpoche
- 14. červenec - Svátek prvního Buddhova kázání
- 11. září - Thimphu Dromchoe
- 15. – 17. září - Thimphu Tshechu
- 23. září – Blessed Rainy Day
- 15. říjen – Dassai 27. říjen - Svátek Buddhova sestoupení
- 1. listopad – Druk Gyalpo Coronation Anniversary
- 11. listopad – Výročí narození 4. krále/Den ústavy
- 17. prosinec – Národní den



5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Obecně doporučujeme vyhledat místního konzultanta nebo partnera, který má blíže k místním obchodníkům a zná dobře zvyklosti a zákony. Obchodníci v Bhútánu si stejně jako v Indii či Nepálu zakládají na osobním kontaktu, proto je nezbytné podniknout nejméně jednu cestu do oblasti a s budoucím možným partnerem se osobně potkat. Celý proces až do uzavření smlouvy ovšem trvá poněkud déle, než na co jsou evropští obchodníci zvyklí. Partnerem českých firem mohou být státní i soukromé bhútánské firmy. Podmínky pro zahájení podnikání, zřízení kanceláře apod. upravuje Company Act z r. 2000 (<http://www.asianlii.org/bt/legis/laws/caotkob2000301/>). Vhodným zdrojem základních informací může být nově honorární konzul Bhútánu v ČR pan Jaroslav Hubáček. Kontaktní údaje lze nalézt zde:

[https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/bhutan/kontaktني_cizi_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-](https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/bhutan/kontaktني_cizi_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-cizi_urady_pro_cr-bhutan_honorarni_konzulat_bhutanskeho.html)

adresar_diplomatickych_misi-cizi_urady_pro_cr-bhutan_honorarni_konzulat_bhutanskeho.html 5.1.2. Dovození podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu Bhútán profituje z preferenčních podmínek bezcelního přístupu na trh EU v rámci programu EBA (Everything But Arms), jež spadají pod GSP. Bhútán však dosud nebyl těchto výhod schopen využít kvůli nedostatku zboží pro vývoz nebo špatné kvalitě zboží, která neprojde požadavky EU, apod. Bhútánská ekonomika je velice uzavřená, brání se vstupu konzumního zboží zahraniční proveniencí a také zboží, které může zhoršit kvalitu životního prostředí. Dovoz zboží do Bhútánu upravují „Rules and Procedures for Imports from Third Countries, 2002“, které upravují dovoz ze všech zemí vyjma Indie. Pravidla ukládají povinnost získání dovozní licence na dovoz zboží, přičemž zcela zakazují dovoz pornografie, narkotik a psychotropních látek a výrazně omezují dovoz zbraní a munice, zemědělských produktů, léčiv, chemikálií a hnojiv, použitých strojů, plastových výrobků, bezdrátových komunikačních technologií atd., pro jejichž dovoz je nutné vedle licence získat také speciální povolení (special permit) od gesčního úřadu.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Obchodní výměna je minimální, nejsou registrovány žádné společné podniky.

5.3 Marketing a komunikace

Pro propagaci a marketing lze použít inzerci v tisku a reklamní šoty v televizi či rozhlasu. Velmi se rozmáhá prezentace prostřednictvím internetu.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví



Bhútán je členem WIPO (World Intellectual Property Organization) a signatářem pěti mezinárodních úmluv:

- WIPO Convention (1977),
- Berne Convention (1948, Literary and Artistic Works),
- Paris Convention (2004, Industrial Property),
- Madrid Agreement a Madrid Protocol.

Ochrana duševního vlastnictví je v Bhútánu ošetřena v řadě zákonů, především „Copyright Act“, podle kterého ochrana duševního vlastnictví trvá po dobu života autora a dalších 50 let. Užité umění je chráněno po dobu 25 let od svého vzniku. Kolektivní a anonymní díla jsou chráněna 50 let od svého zveřejnění. Tuto tematiku zpracovává také „Industrial Property Act“ (2001), které rozlišuje patenty, obchodní značku, průmyslový design atd. Za tuto problematiku nese zodpovědnost Ministerstvo pro ekonomický rozvoj, které vydává potřebné registrace od r. 2009. Vláda si uvědomuje důležitost ochrany duševního vlastnictví a klade si za cíl zpracovat souhrnný zákon o ochraně duševního vlastnictví. Ministerstvo školství vyhlásilo v březnu 2018 Národní politiku duševního vlastnictví 2018 (NIPP), jež má poskytovat práva duševního vlastnictví (IP) za účelem podpory kreativity a inovací pro sociální, kulturní a hospodářský rozvoj. Politika byla schválena během 151. zasedání kabinetu, které se konalo 13. února 2018. NIPP stanoví sedm strategických cílů směrem k vyváženějšímu, spravedlivějšímu a integrovanějšímu přístupu k používání systému IP. Mezi tyto cíle patří vytvoření vyvážených a rozvojově orientovaných zákonů a předpisů o IP, vytvoření účinného institucionálního rámce a zvýšení strategického využívání IP a větší využití systému IP pro ochranu tradičních znalostí, genetických zdrojů a tradičních kulturních vyjádření. Dále pak usnadnění přenosu technologií, zlepšení přístupu k výsledkům inovací a tvořivosti, strategická účast v mezinárodním systému IP a pobídky k podpoře inovací a kreativity. Tato politika také stanoví roli a odpovědnost vlády při plnění každé ze strategií.

5.5 Trh veřejných zakázek

Veřejné zakázky jsou zveřejňovány jednotlivými rezortními ministerstvy nebo jimi pověřenými státními podniky, nejčastěji na webových stránkách Ministerstva pro ekonomický rozvoj (viz <http://www.moea.gov.bt/>) a dále na webové stránce Construction development Board www.cdb.gov.bt. Vzhledem k tomu, že je Bhútán členem SAARC, jsou všechny veřejné zakázky dle odvětví inzerovány také na stránkách SAARC.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

V Bhútánu není momentálně platná legislativa, která by jasně určovala řešení obchodních sporů a v zemi zatím není zavedeno žádné obchodní mediační centrum, které by se staralo o řešení sporů. Arbitrážní postupy jsou upraveny specificky pro oblast stavebnictví (Construction Development Board for Bhutan). Bhútán je nicméně členem „Chartered Institute of Arbitrators“ (CIArb) ve snaze přijmout metody řešení sporů. Spory se doporučuje řešit smířící cestou. Nejzávažnějšími omezeními bhútánské ekonomiky jsou malý vnitřní trh, neadekvátní infrastruktura, vysoké náklady spojené s dopravou zboží, obtížný přístup k finančním zdrojům (úvěrům), nekonzistentní ekonomická a obchodní politika, nedostatek profesionálně vycvičené pracovní síly a manažerské schopnosti bhútánských partnerů, nízká produktivita práce. Bez odstranění těchto překážek nebude možné zvýšit kapacitu zárodečného soukromého sektoru v Bhútánu. Bhútán však také nabízí kompetitivní výhody v podobě politické stability, obстойné znalosti angličtiny, propojení s indickým trhem, nízká cena energie. Největším problémem je napojení bhútánské ekonomiky na Indii a silnou konkurenční přítomnost indických firem, jejichž přítomnost vláda silně podporuje na úkor dalších zahraničních partnerů (především Číny).

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

IBhútán je kvůli koronaviru pro okolní svět od 23. března 2020 zcela uzavřen, do země jsou vpouštěni pouze vracející se občané Bhútánu, případně potřební zahraniční pracovníci. Všechna turistická víza jsou od 6. 3. 2020 do odvolání suspendována. I za normálních podmínek je turistický ruch v zemi velice omezen. Do Bhútánu je možné cestovat buď na pozvání vlády anebo jako turista. Turisté musí cestovat pouze ve skupinách po předem připravených a zaplacených trasách s oficiálním turistickým průvodcem. Veškeré formality musí být vyřízeny před příjezdem do země přes cestovní kancelář, respektive přes bhútánského tour operátora nebo některého z jejich mezinárodních partnerů. Pro vstup do Bhútánu je nutné vízum. Vízum je vydávána při příjezdu, ale žádost musí být podána ještě před cestou do země. Žádosti o turistická



víza podává cestovní kancelář. Každý cestující musí před obdržáním bhútánského víza uhradit poplatek tzv. Minimum Daily Package, který činí 250,- USD na osobu a noc po dobu vysoké sezóny v měsících leden, únor, červen, červenec a prosinec a 200,- USD na osobu a noc po dobu nízké sezóny v ostatních měsících. Minimum Daily Package se hradí před cestou do Bhútánu a bez této úhrady není vydáno bhútánské vízum. Podmínky vstupu do země a informace o podání žádosti o vízum lze ověřit u velvyslanectví Bhútánu, např. ZÚ Bhútánu v Bruselu, email: infobhutan@bhutanembassy.be, nebo na webových stránkách MZV Bhútánu: <http://www.mfa.gov.bt/visa> či oficiálních stránkách bhútánské vlády, které se věnují podmínkám cestování do země: <http://www.tourism.gov.bt/plan/visa>.

Bez cla může každá soba dovést osobní věci, mobil, fotoaparát, videokameru nebo jinou elektroniku určenou pro osobní potřebu, osoba starší 18 let pak také maximálně 1 litr alkoholu v maximálně 2 lahvích. Bezcelní dovoz cigaret ani jiných tabákových výrobků není povolen v žádném množství, a to ani pro osobní potřebu. Pro osobní potřebu si lze dovést do Bhútánu cigarety v rozsahu maximálně 200 kusů cigaret nebo 50 doutníků nebo 250 gramů jiných tabákových výrobků a podléhá prodejní dani (Sales Tax) ve výši 100% a dovoznímu clu ve výši dalších 100%, přičemž doklad o úhradě (Sales Tax Certificate) musí cestující mít neustále u sebe a v případě kontroly předložit. Vývoz starožitností z Bhútánu bez speciálního povolení je zakázán. Cestovatelé by proto měli být obezřetní při nákupu věcí, které by mohly být považovány za starožitnost, a vyvarovat se tak zabavení věci i případnému postihu. Existují přísné tresty za držení, a užívání drog či obchodování s nimi. Odsouzení pachatelé mohou očekávat vysoké pokuty a dlouhodobé vězení.

Očkování: Turistům směřujícím do Bhútánu se doporučuje vakcinace proti břišnímu tyfu, žloutence typu A i B a tetanu, případně proti japonské encefalitidě či malárii. Turisté, kteří přijdou do styku se zvířaty, by neměli opomenout očkování proti vzteklině. Očkování proti žluté zimnici je povinné pro ty cestovatele, kteří přijíždějí do Bhútánu z výchozí nebo tranzitní země s výskytem této choroby. Podnebí: Vhodná doba pro cestování do Bhútánu je v období od března do května a od září do listopadu. Bhútán leží na jižních svazích Vysokého Himálaje, jehož mnohé vrcholy na hranicích s Čínou přesahují 7 000 metrů nad mořem. Podnebí je monzunové, ve velehorách extrémně chladné, vysokohorské. Nejvíce srážek přináší letní monzunové deště od července do října. Bezpečnost a bezpečnostní doporučení: Před každou cestou do Bhútánu je doporučováno informovat se aktuálním vývoji situace, pokud jde o přírodní jevy a také případná bezpečnostní rizika. Vezměte v úvahu, že Česká republika zde nemá velvyslanectví. Pro Bhútán je akreditován zastupitelský úřad České republiky v Dillí. Několik částí Bhútánu se nachází na vysoce aktivních tektonických zónách. Nedostatek vozidel a zdravotnických zařízení mohou zvýšit dopad případného zemětřesení v těchto oblastech. Monzunové deště způsobují sesuvy půdy, které mohou odříznout některé silnice i na několik dní. Proto zejména od července do října sledujte zpravodajství a dbejte zvýšené opatrnosti.

Silniční nehody jsou v Bhútánu jednou z největších příčin zranění či dokonce smrti. Dodržujte rychlostní limity a ujistěte se, že máte odpovídající pojištění. Vyhněte se cestování v noci. V Bhútánu se téměř nesetkáte s pouličními protesty, demonstracemi či násilnostmi. Kriminalita v Bhútánu je minimální a omezuje se zejména na drobné krádeže. Ztráta či odcizení cestovního dokladu musí být nahlášena nejbližší policejní stanici a velvyslanectví ČR v Dillí. Celková bezpečnostní situace zůstává bezproblémová.

Do mnoha oblastí Bhútánu není cizincům vstup povolen. V principu platí, že cizinci se mohou pohybovat jen po známých turistických trasách. Mimo tyto trasy existuje množství zajímavých chrámů a klášterů, které stále plní svou původní funkci, takže přístup cizincům je umožněn pouze na zvláštní povolení.

V Bhútánu platí zákaz kouření v restauracích, dopravních prostředcích a na jiných veřejných místech. Při porušení tohoto zákazu hrozí pokuta ve výši 500,- bhútánských ngultrumů (cca 200,- Kč). V rámci konzulární spolupráce států Evropské unie bylo dohodnuto, že v Bhútánu bude asistenci poskytovat zástupce Rakouska. V případě, že se dostanete do potíží, kontaktujte se žádostí o pomoc vedoucího Rakouské koordinací kanceláře Rakouské rozvojové agentury v Bhútánu: Dr.Thongsal Lam, Lower Motithang, Thimphu, 11001; telefon: +975 2 32 44 95, e-mail: thimphu@ada.gv.at. Prodejní doba: Obvykle jsou obchody otevřené od 9,00 do 21,00 hod. Pracovní doba: Pracovní týden v Bhútánu trvá od pondělí do pátku, pracuje se od 9:00 – 17:00. Banky jsou otevřeny 9:00 – 16:00 (v zimě jen do 15:00).

Veřejná doprava, a pohyb v rámci země: Mezi Parem a několika dalšími městy existuje letecké spojení. Před nástupem cesty se vždy informujte o aktuálním vývoji počastí nad oblastí, do které směřujete. Železniční síť v Bhútánu neexistuje. Silniční síť je velmi nerozvinutá a její kvalita je slabá. Hlavní silnice mají zpevněný povrch. V horském terénu je kvůli počasí často snížena viditelnost, navíc existuje hodně nepřehledných zatáček a úzkých míst. Je možné cestovat autobusem nebo si najmout auto s řidičem.

Pojištění a zdravotní péče : Před každou cestou do Bhútánu je nutné uzavřít cestovní pojištění. Zdravotní zařízení jsou v Bhútánu situována do větších měst, přičemž na venkově je dostupnost lékařské péče velmi omezena. Za ošetření se platí na místě v hotovosti, a proto je nutné si uschovat potvrzení od lékaře pro případné proplacení od pojišťovny v ČR. Potřebujete-li během cesty pohotovostní lékařskou pomoc, vytočte číslo 112. Za nejlepší nemocnici je považován National Referral Hospital v Thimphu.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Pokud není česká firma na bhútánském trhu fyzicky zastoupena prostřednictvím kanceláře či společného podniku, je existence místního zástupce nezbytnou podmínkou působení na trhu. Zaměstnávání místních sil je pro provoz reprezentace nezbytností a není nijak zvlášť zákonem upraveno. Bhútán nicméně preferuje zaměstnávání bhútánských občanů a zaměstnávání cizinců povoluje jen v odůvodněném případě, že místní pracovní síla nemá dostatečnou kvalifikaci. Náklady na výškolení místních pracovníků si může firma odečíst z daňového základu. V roce 2018 ministerstvo práce a lidských zdrojů rozhodlo, že nebude cizincům vydávat nová ani obnovovat stávající pracovní povolení v pěti kategoriích: tesaři v nábytkových jednotkách, architekti, elektroinženýři, stavbyvedoucí a manažeři či zaměstnanci v ECCD



(Early Childhood Care and Development). To má usnadnit pracovní příležitosti a rozvoj dovedností bhútánských pracovníků a snížit závislost na zahraničních pracovnících. V seznamu povolání, která nemohou vykonávat zahraniční pracovníci, je zatím 28 kategorií.

5.9 Veletrhy a akce

Významné akce lze najít zde:

<https://10times.com/top100/bhutan>



6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Pro Bhútán je akreditované Velvyslanectví ČR v Dillí v Indii.

1) Velvyslanectví ČR v Indii:

Adresa: 50-M, Niti Marg, Chanakyapuri, New Delhi – 11002 Tel.: +91-11-24155200 E-mail: newdelhi@embassy.mzv.cz web: <https://www.mzv.cz/nd> Facebook: <https://www.facebook.com/czech.embassy.newdelhi> Fax: +91-11-24155270 E-mail obchodního oddělení: commerce_delhi@mzv.cz E-mail konzulárního oddělení: delhi.consular@gmail.com Pracovní doba: pondělí – pátek 8,00 – 16,30

2) Delegation Evropské unie v Indii s působností pro Bhútán :

Rd Number 5, Shanti Niketan, New Delhi India Tel.: +91 11 66781919 Fax: +91 11 66781955 e-mail: delegation-india@eeas.europa.eu Webové stránky: https://eeas.europa.eu/delegations/india_en

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

První lékařská pomoc: (02) 22596, 22497, 112

Policie:: (02) 22470, 113

Hasiči: (02) 22555, 110

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

<https://www.tourism.gov.bt/> Rada pro turistiku, Oficiální turistické informace

<https://www.drukair.com.bt/> Národní letecká společnost Druk Air

www.undp.org.bt Webová stránka OSN o Bhútánu

www.bhutan.gov.bt Portál vlády

www.gnhc.gov.bt Komise pro hrubé národní štěstí

www.cdb.gov.bt Construction Development Board

www.mfa.gov.bt Ministerstvo zahraničních věcí